

ROND DE SCHUTSBOOM

PERIODIEKE UITGAVE
VAN DE HEEMKUNDEKRING
DE VYER HEERTGANGHEN
GOIRLE

**Unieke gelegenheid
voor
BRUILOFTEN
PARTIJEN
en alle
FAMILIEFEESTEN**

**CAFÉ-RESTAURANT
„DE LINDE”**

C. v. d. Brand

Ook voor een etentje met familie
of vrienden in „DE LINDE”

Gaarne vooraf even bellen.

GEZELLIG UIT – GOED VOOR U

Dorpsstraat 52, 5051 CL Goirle
Telefoon 013 - 34 13 66

ROND DE SCHUTSBOOM

Periodiek van de:
STICHTING HEEMKUNDIGE KRING
„DE VYER HEERTGANGHEN”
GOIRLE

secretariaat: R. Bunchestraat 2, 5051 KX GOIRLE. 013-342973
redactie: Venneweg 11, 5051 BN GOIRLE. 013-342182

jaargang: 4 nummer: 3 THEMANUMMER oktober 1984

INHOUDSOPGAVE

* Woord Vooraf -	blz.	2
Burgemeester A.H.M. van den Wildenberg		
* Tentoonstelling in de Heemschuur 27 en 28 oktober		3
C. Santegoets		
* Fusillade-plaats op Roovert - Pierre van Beek		5
* Het wonder op de voorhei in het bezettingsjaar 1941 -		7
J.C.J. Hoogendoorn		
* De Toren - Jan van Ostade		10
* De B-compagnie van het 2e bataljon van 'The King's		11
Rifle Corps' bevrijdde Goirle - J.C.J. Hoogendoorn		
* De list van Door Dirken - A. Houtepen		18
* Nood leert bidden		19
* Verslag van de laatste oorlogsdagen in Goirle -		20
J. Wijdemans		
* Bidprentje Gevallen Burgers van Goirle		43
* Vervallen Glorie - Jan van Ostade		44
* Een begrafenis onder moeilijke omstandigheden -		46
C. Santegoets		
* Neergestorte vliegtuigen in Goirle in de oorlog -		48
J.C.J. Hoogendoorn		
* Militaire graven in Goirle -		48
J.B. Santegoets		

WOORD VOORAF.

Goirle veertig jaar bevrijd een feit, om in grote dankbaarheid nadrukkelijk bij stil te staan.

Dankbaarheid omdat wij ons kunnen verheugen over de groei en bloei in vrijheid van onze gemeenschap gedurende deze vier decennia. Een vrijheid, zowel in gedachten als in daden, die na de donkere oorlogsjaren als bevrijdend en inspirerend mag worden gekarakteriseerd.

Maar dankbaarheid vooral jegens onze bevrijders, die deze ontwikkeling door hun onzelfzuchtige en dappere inspanningen mogelijk hebben gemaakt.

Het spreekt daarom vanzelf, dat Goirle gelukkig en vereerd is met de komst van veldmaarschalk Sir Edwin Bramall, die hier het herdenkingsmonument voor de tweede Wereldoorlog zal ont-hullen. Daarmee keert immers na veertig jaar de man terug in Goirle, die met de B-Compagnie van het tweede Bataljon van The King's Royal Rifle Corps op 27 oktober 1944 ons dorp bevrijdde.

Hoe dat precies gebeurde is verderop in deze speciale editie van "Rond De Schutsboom" te lezen. Het gemeentebestuur stelt het initiatief van de Stichting heemkundige Kring "De Vyer Heertganghen" om door middel van dit themanummer én de tentoonstelling in de Heemschuur een bijdrage te leveren aan de herdenking van de bevrijding bijzonder op prijs.

Graag beveel ik zowel de impressies in proza en poëzie in dit boekje als de tentoonstelling in uw bijzonder aandacht aan.

De burgemeester van Goirle,

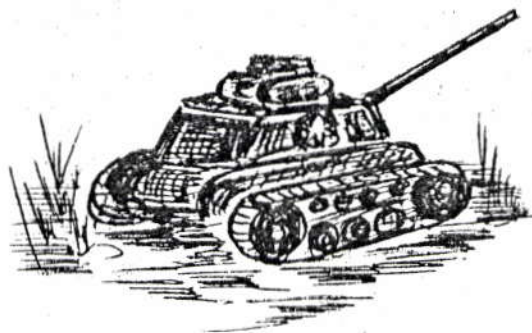
A.H.M. van den Wildenberg.

TENTOONSTELLING IN DE HEEMSCHUUR 27 EN 28 OKTOBER

DE BEVRIJDING VAN GOIRLE NU 40 JAAR GELEDEN.

Op 27 oktober van dit jaar herdenken wij het feit dat Goirle 40 jaar geleden bevrijd werd door onze geallieerde bondgenoten. Op die dag in 1944 trok Luitenant Bramall met de B compagnie van 2 KRRC (King's Royal Rifle Corps) Goirle binnen. Hiermede was de bevrijding van ons dorp een feit geworden. Na vier jaren van bezetting, onderdrukking en deportaties konden we eindelijk weer vrij ademen.

We konden het zelf nog maar nauwelijks geloven, maar het binnentrekken van de Engelse tanks en het rood-wit-blauw aan de huizen nam iedere twijfel weg.

Onze heemkundige kring 'De Vyer Heertganghen' wil aan deze dag de nodige aandacht schenken in de vorm van een tentoonstelling in de de heemschuur op 27 en 28 oktober onder het motto: 'Goirle 1940 - '45'.

De opzet van de tentoonstelling is, het publiek en vooral de jongeren onder hen, die deze tijd niet hebben meegeemaakt, een zo breed mogelijke kijk te geven op de bezettingsjaren.

Het is niet de bedoeling om met deze tentoonstelling weer oude emoties naar boven te halen door middel van foto's en voorwerpen.

Het is de bedoeling te laten zien hoe de inwoners van ons dorp deze tijd beleefden en hoe ze zich moesten aanpassen aan allerlei maatregelen en verordeningen.

Eerst de mobilisatietijd, een bange tijd vol spanningen, waarin iedereen zich afvroeg of Nederland zijn neutraliteit zou kunnen behouden. Dan 10 mei, de Duitse inval, gevolgd door vier jaren onder Duitse heerschappij en uiteindelijk de bevrijding.

We laten U deze tijd zien aan de hand van foto's, documentatie en voorwerpen, zoals het distributiesysteem, de arbeidsinzet en jodenvervolging. Ook besteden we aandacht aan Radio Oranje, de stem van Vrij Nederland in Londen. Tienduizenden Nederlanders stemden dagelijks af op deze zender om te luisteren naar berichten die een betrouwbaar beeld gaven van de oorlogshandelingen in en buiten Europa.

Dan Dolle Dinsdag en de aftocht van het Duitse leger en tenslotte de bevrijding.

Op dit laatste, de bevrijding, leggen we extra de nadruk; niet alleen omdat dat Goirle haar bevrijding herdenkt, nu 40 jaar geleden, maar er is veel meer materiaal en documentatie beschikbaar over deze tijd dan over het begin van de oorlog.

Dan zal bij velen van U misschien de vraag opkomen of het nog wel zin heeft om dit na 40 jaar te organiseren.

Wij kunnen hierop alleen maar positief reageren: miljoenen mensen in en buiten Europa hebben het hoogste goed dat zij bezaten, hun leven, opgeofferd, opdat wij verder konden leven in vrijheid van denken en handelen.

In deze tijd, nu fascisme overal weer de kop opsteekt, is het goed de mensen en vooral de jongeren, nog eens met de neus op de feiten te drukken, opdat dit ons nooit meer overkome.

Namens de commissie van voorbereiding,

C. Santegoets.

FUSILLADE-PLAATS OP ROOVERT

EERSTE SCHANDDAAD VAN DE DUITERSERS.

Op 15 augustus voltrok zich in de bossen van Roovert een drama. In de prille ochtend werden daar vijf gijzelaars gefusilleerd.

Vanuit kampen in St. Michielsgestel en Haaren waren zij hierheen gevoerd. Niettegenstaande alle genomen voorzorgsmaatregelen hadden enkele ingewijden al vrij spoedig de overtuiging dat daar ter plaatse iets bijzonders was gebeurd.

Boswachter Van Heerebeek hoorde het geweersalvo, sloop, afgaande op het geluid, naar de plaats van de terechtstelling en bespioneerde vanachter een haag van struikgewas de Duitsers bij het in orde brengen van het terrein, waarna ze zingend wegtrokken.

Bij een onderzoek na de bevrijding verkreeg men zekerheid. Thans staan de palen waaraan de slachtoffers waren gebonden weer op hun oorspronkelijke plaats en twee van de vermoorden rusten nog in het gemeenschappelijke graf.

DE SLACHTOFFERS WAREN:

1. Robert Baelde, advocaat en procureur te Rotterdam;
2. Christoffel Bennekens, hoofdinspecteur van politie te Rotterdam;
3. Willem Ruys, directeur 'Rotterdamse Lloyd' te Rotterdam;
4. Otto Ernst Gelder, Graaf van Limburg Stirum, substituut-officier te Arnhem;
5. Alexander, Baron Schimmelpenninck van der Oye, Noord-Gouwe.

De slachtoffers waren respectievelijk 35-48-48-49 en 28 jaar oud.

Het monument in de vorm van een enorme kei draagt 2 bronzen platen.

Op de ene plaat staan de namen van bovengenoemde gijzelaars. Daaraan werden echter nog toegevoegd de namen van drie andere gijzelaars, die op 16 oktober 1942 in een bos bij Woudenberg werden gefusilleerd. Het zijn: Jan Haantjes, Koos van der Kerkhoff en Hein Vrind.

De plaat op de achterkant van het monument bevat de volgende tekst:

'Om de fiere geest van het volk te breken, hebben de Duitsers in de zomer van het jaar 1942 vele honderden burgers en gijzelaars gevangen gezet in de seminaria te St. Michielsgestel en Haaren. Acht hunner zijn door de vijand dood geschoten. Opdat het nageslacht hun kostbaar offer, gebracht voor het vaderland, niet vergete en er zich aan sterke, hebben hun mede-gijzelaars deze gedenksteen geplaatst.'

Onder een dubbele grafzerk op de plaats van het gemeenschappelijke graf rusten nog de stoffelijke resten van Graaf van Limburg Stirum en Baron Schimmelpenninck van der Oye.

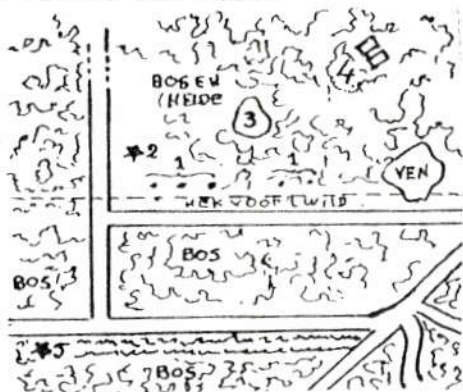
Hun drie mede-slachtoffers hebben elders hun laatste rustplaats gevonden.

'Misschien waart ge er al van vervreemd...
Wellicht komt 'het' tot u vanuit een verleden,
dat ge nooit gekend hebt...
maar wie ge ook zijn moogt, oud of jong,
begrijpend of niet begrijpend...
het is ook allemaal ook wáár gebeurd.
Gebeurd, hier in die mooie Roovertse bossen.
Gebeurd op 15 augustus 1942, de feestdag van
Maria Hemelvaart

NTC Pierre van Beek.

Bij de tekening:

1. Executieplaats met de vijf executiepalen.
2. Geheime benzine-opslagplaats.
3. Gedenksteen van de oudgijzelaars.
4. Het dubbelgraf.
5. Uitkijkpost van Marinus van Heerebeek.

HET WONDER OP DE VOORHEI IN HET BEZETTINGSJAAR 1941

Op een zondagmorgen staat Goirle plotseling op stelten en iedereen vraagt aan iedereen: "Hedde 't al geheurd? Op de Voorhaai is 'n wonder gebeurd!"

We schrijven dan 1 juni 1941 en ondanks het stralende pinksterweer zijn het roerige tijden, want we beleven de Tweede Wereldoorlog.

Op de Voorheide, officieel Nieuwkerkse Dijk geheten, ontwaakt op die zondagmorgen Tilleke Jansen, dochter van Kees Jansen. Ze wrijft de slaap uit haar ogen en twijfelt dan aan zichzelf of zij nog droomt of wakker is, want daar in de hoek van haar kamertje staat het beeldje van de H. Theresia in de sneeuw. Zij staart ernaar als in extase en plotseling schiet de gedachte aan een wonder als een schrik door haar heen. Was zij niet een vurige vereerderster van Treesje?

Vol schroom nadert zij het beeldje en neemt wat sneeuw van hoofd en schouders weg. En zie... de meest ongelovige zou nu overtuigd geraken, voor haar ogen groeit in minder dan geen tijd de weggenomen sneeuw weer aan.

Tilleke haast zich haar huisgenoten ervan op de hoogte te stellen en ook zij geraken diep onder de indruk van het mysterieuze verschijnsel.

Voorzichtig worden nu de burenen in het vreemde voorval gekend en ofschoon hun geheimhouding was opgelegd, kunnen zij het toch niet voor zich houden en ieder doet er het zijne of hare bij.

Was Tilleke niet enigszins lichamelijk gebrekkig en dus 'door God getekend' en gebeurde met deze mensen niet vaak iets bijzonders?

Intussen was de toeloop van nieuwsgierigen zo toegenomen dat het huisje van Kees Jansen op de Voorheide gewoon te klein geworden was. Er ontstond binnenshuis een gedrang als na de hoogmis in het kerkportaal, zodat in de kortste keren enkele stoelen sneuvelden in de strijd.

Ongetwijfeld zou het gehele meublement van de familie eraan gegaan zijn, ware het niet dat men kans had gezien de voordeur te grendelen en de ongebreidelde troep met een zacht lijntje de voorheij op te werken.

Nu ontstond voor het huis een volksoploop van belang en om een verder binnendringen van het huis te voorkomen, werd het beeldje compleet met sneeuw, bloemen en kaarsen tussen de opgenomen gordijnen voor het raam opgesteld.

Het gaf daar op de anders zo stille Nieuwkerkse Dijk een bonte verzameling van mannen en vrouwen, die druk de toekomst in verband met het wonder bespraken, daardoor aangewakkerd door Doris Couwenberg, die al ijsco verkopend, druk gesticulerend, een basiliek, processieveld en enkele hotels plande, zo levensecht als had hij er de tekeningen en het bestek al van doorgenomen.

Intussen was het wonderlijk gerucht ook in Tilburg doorgedrongen en de toenmalige pastoor, de latere bisschop van Den Bosch, Monseigneur Mutsaerts, had reeds telefonisch bij de pastoor van de Maria-Boodschapparrochie geïnformeerd wat er waar was van het Goirlese Theresiawonder.

Dit was begrijpelijk, want mocht het eens waar geweest zijn, dan had Theresia een uitgesproken voorkeur getoond voor Goirle en dat zou ruïneuze gevolgen gehad hebben voor de kaarsenverkoop in zijn Theresiakapel.

Pater de Groot van Nieuwkerk was ook eens poolshoogte komen nemen. Tegen een uur of één kwam hij wederom ter plaatse, maar nu in gezelschap van pastoor Pessers, die zijn kerkmeester, Ingenieur Scheffers had meegebracht. en deze laatste was het, die aan het wonder helaas een einde maakte.

Hij nam het beeldje namelijk mee voor een scheikundig onderzoek en in minder dan geen tijd was de sneeuw van ons wonder in schimmel opgegaan.

Het mysterieuze sneeuwverschijnsel was van biologische oorsprong.

Wat was het geval?

Daags van te voren was het beeldje met een surrogaat wasmiddel schoon gemaakt. in deze surrogaatzeep, die intussen mede door ingenieur Scheffers in z'n laboratorium werd onderzocht,

bleken sporen van een eendagsschimmel aanwezig te zijn, die op een vochtige gipsbodem tot ontwikkeling kwamen en dan oppervlakkig op een laagje sneeuw geleken. Op het hoofd en de schouders van het 'snowbildje' was de beschermende poly-chroomlaag door het vele schoonmaken afgesleten; daar hadden het zeepsop en de schimmelsporen kunnen doordringen in het gips en had zich een laagje schimmel ontwikkeld, dat de indruk wekte als had Treesje een sneeuwbuï over het hoofd gehad.

Nu ik het wonder van de Nieuwkerkse Dijk nog eens heb laten herbeleven, moet ik op een misverstand wijzen dat zich altijd voordoet als men de klok heeft horen luiden en men weet niet waar de klepel hangt.

Als men het over het wonder van de Voorhei heeft, spreken de mensen vaak over een Mariabeeldje, terwijl het in werkelijkheid een Theresiabeeldje was.

Verder moet mij van het hart dat Tilleke, die voor enkele jaren is overleden, een welbested leven heeft gehad en vele verdrukte lieden grote diensten heeft bewezen door haar ondergronds werk in de oorlogsjaren en later door opvang van de kinderen van haar zuster, die helaas voor haar gezin te vroeg het tijdelijke met het eeuwige moest verwisselen.

Om het wonder kunnen we lachen en dan lachen we per slot van rekening om onszelf, omdat we er allen ingelopen zijn.

Aan Tilleke kunnen we als mens een voorbeeld nemen; zij was een grote sociaal voelende vrouw in onze gemeenschap.

Er staat op de Voorhei, die inmiddels niet meer als zodanig terug te vinden is, geen basiliek, maar wel een kerk van de Heilige Geest met een nieuw dorp er omheen, waarin opgenomen een pracht van een hotel voor de bejaarden, 'De Schakel'.

Er gebeurde dus toch een wonder!

Als we dat zo aanzien, dan moeten we toegeven dat Doris Couwenberg toch dicht bij de waarheid was, toen hij op 1 juni 1941 tussen de verkoop van twee ijsco's door, zijn grootse plannen in verband met het wonder ontvouwde.

J.C.J. Hoogendoorn.

DE TOREN

Hij stond er zò frèèt as de trots van ons durp,
De schòne, de rijzige toren.
Ge kost 'm al zien vanaf Tulder of Gurp,
Den spits in den Hemel verloren.
Hij stond as 'ne wijzende vinger omhòòg,
En bamde elk uur dè in stilte vervlòòg,
Des Zondags vur kerk,
In de week vur het werk,
Nauw is ie verloren, den toren.

De rust werd versteurd dur het orlogs geweld.
Soldaote beklommen den toren.
Irst werden natuurlijk de klokke geveld.
't Bekende geluid ging verloren.
Ze zakten aon touwen de galmgaoten uit.
En zongen vur 't list, mee 'n kreunend geluid,
Dè ieder verstond,
En in 't durp ging het rond,
Nauw is ie verloren, den toren.

Zòò hee't ie daar jaoren nog wijzend gestaon,
Den lege, den zwijgzaome toren.
Den spits nor den Hemel, as wèès ie ons aon,
Vertrouwen is nimmer verloren.
Mar wochten op vrijheid duurt aaltij te lang.
We waren onrustig, het ging aon de gang.
Het vrijheidskenon.
Omdè't aandere nie kon.
Toen ging ie verloren, den toren.

We juichten 'm tegen, den dapperen troep,
Bij onze gehaovende toren.
Mee daansen en zinge, en 'hoera'geroep.
We waren onz' boeien verloren.
Mar nao d'irste roes ging den blik wir omhòòg.
Den spits was mee gaote durzeeft, dè't ie bòòg.
Hij stond nog, hij blèèf,
Mar hèèl wrakkig en scheef.
Zòò ging ie verloren, den toren.

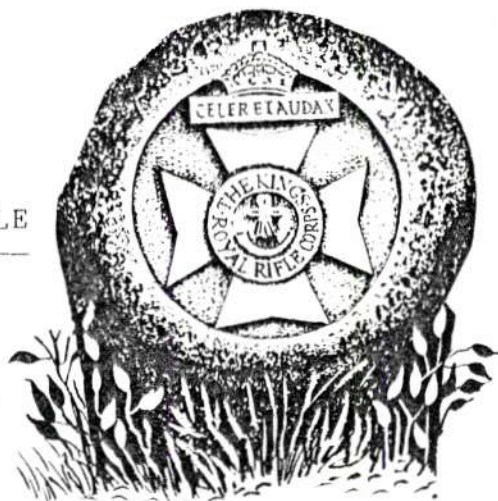
Hij was nog allèèn mar 'n waankel gevaor.
Den èrme, den dappere toren.
De slopers, ze stonden mee alles al klaor,
De ziel van ons durp ging verloren.
Mardan, mee 'ne rukwend, daor zèèg ie terneer!
Hij krokte en knarste, ... wè ging ie tekeer!!
'n Gat in de kerk,
Van wel drie maonden werk.
Zòò ging ie verloren, den toren.

Nauw staot ie daor nog as 'nen brokkige klomp.
De vruger zò rijzige toren.
'n Haand zonder vinger, armzaolige stomp,
Wè zemme aon jou toch verloren.
Mar eens worde gij as 'nen Brabantschen held,
Mee 'nen hèèl schòne spits wir in eere hersteld.
Dan luidde wir trouw,
Bij elk fist en bij rouw.
Dan worde herboren, m'nen toren!!

Tekst : Jan van Ostade

DE B-COMPAGNIE VAN HET
2E BATALJON VAN
'THE KING'S ROYAL RIFLE
CORPS'
BEVRIJDDE GOIRLE

Op de ochtend van 6 juni 1944 begon de grootste landingsoperatie ooit in de geschiedenis uitgevoerd; Decision Day, D-day, was aangebroken.

Geallieerde troepen landden op de Franse kust van Normandië en daarmee werd een begin gemaakt met de bevrijding van West-Europa en met de vernietiging van Hitlers duizendjarig rijk.

De lang verwachte invasie was aangebroken en naarstig werd er geluisterd via ondergedoken radiotoestellen naar de Engelse zender waarop 'Radio Oranje' ons mededeling deed van 't verloop van de titanenstrijd.

Een spoedige bevrijding van Goirle was de wens van onze gedachten, maar de Duitsers boden hardnekkig tegenstand en ons dorp lag ver van de Franse kust. Het zou maanden duren eer het zover was en toen dan eindelijk de bevrijding een feit was, werd Goirle zelfs niet in het legerbericht genoemd, daar het niet belangrijk genoeg was om met name genoemd te worden.

In de maand augustus begonnen Canadese en Britse eenheden vanuit Caen op te rukken naar Falaise en daar werd de strijd aangebonden met het VII-de Duitse leger, dat op 19 augustus werd verslagen in een bloedige veldslag waarbij 40.000 Duitse krijgsgevangenen werden gemaakt. Op 25 augustus werd Parijs bevrijd en terwijl de Duitsers zich overal in grote

verwarring terugtrokken, volgden de Goirlenaren die het met het inleveren van radiotoestellen destijds niet zo nauw genomen hadden nauwgezet de berichtgeving van 'Radio Poppel', een benaming waarmee 'Radio Oranje' werd aangeduid. Via deze clandestiene luisteraars bleven we op de hoogte van de geallieerde krijgsverrichtingen en als die maar in het nadeel van de Moffen uitvielen, dan was dat koren op onze molen.

De snelle opmars van het bevrijdingsleger door België gaf de Goirlese burger moed en toen op 4 september onze minister-president van de Nederlandse regering in ballingschap P.S. Gerbrandy, bekend maakte dat de geallieerde legers de Nederlandse grens hadden gepasseerd, waanden wij ons al half bevrijd, te meer omdat door een foutieve berichtgeving van de B.B.C. bekend werd gemaakt dat Breda bevrijd was. Deze berichten kwamen door op maandagavond 4 september. Op dinsdag 5 september dachten wij: "He, dat gaat de goede kant op", want hele Duitse legerscharen trokken in grote wanorde vanuit België door ons dorp. Met vreugde beleefden we deze paniekachtige terugtocht en het deed ons goed de NSB-ers met hangend staartje er achteraan te zien vertrekken. Deze dinsdag zou als 'Dolle Dinsdag' de geschiedenis ingaan.

Graag hadden we na de roemloze terugtocht van de Duitsers onze bevrijders zien opduiken, maar wat we toen niet wisten, was het feit dat de voorhoede van het 2e Britse leger voor het Albertkanaal tot stilstand was gekomen, niet door Duitse tegenstand, niet door weers- of terreinomstandigheden, maar gewoon door gebrek aan brandstof voor de tanks.

De aanvoerlijnen hadden de snelle opmars door België niet kunnen bijhouden met het noodlottige gevolg dat het ene legeronderdeel na het andere voor enkele dagen stil kwam te vallen. Dit oponthoud verschaftte de Duitse generaal Model, de gelegenheid om uit allerlei Duitse legeronderdelen tussen 4 en 7 september langs het Albert- en het Maas-Scheldekanaal een zwak front te vormen om de naderende Britse en Amerikaanse eenheden enigszins te weerstaan.

Op zondag 17 september 1944 konden we genieten van 's morgens half elf tot 's middags half vier van een luchtarmada die over Goirle vloog; de grootste luchtlandingsoperatie 'Market Garden' was begonnen. Deze operatie bestond uit een parachutistenaanval in het achterland van de Duitsers in samenwerking met een offensief van het 2e Britse leger vanuit het bruggehoofd Neerpelt.

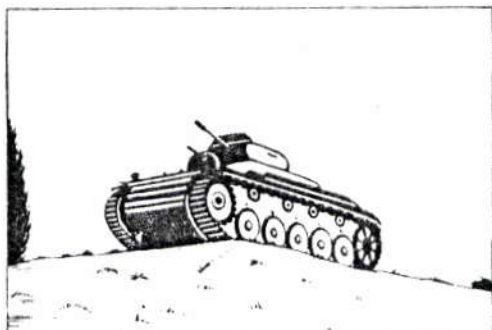
Kort voor deze operatie werden duizenden strooibiljetten uitgestrooid boven bezet Nederland met een boodschap, die ook door Radio Oranje werd uitgezonden en die gericht was tot de bevolking van het zuidelijk deel van Nederland ten zuiden van de Lek en de Rijn.

De eerste zin daarvan luidde: Het ogenblik waarop gij zo lang hebt gewacht is gekomen.

Voor Goirle was dat ogenblik nog lang niet aangebroken; dat zou pas gebeuren als gevolg van de operatie 'Phaesant', waartoe Montgomery op 16 oktober de opdracht gaf en waarbij het 2e Britse leger, Brabant moest zuiveren van de Duitsers.

Toch was op 4 oktober ons dorp reeds bijna bevrijd. Poppel en Hilvarenbeek waren toen bevrijd, om Aerle en Nieuwkerk werd gevochten. Vanaf de Nieuwkerkse Dijk vuurden de Duitsers op de Britten en wat te verwachten was gebeurde, de 'Tommies' vuurden terug met alle gevolgen van dien.

Op 5 oktober werden wij vanaf ongeveer 12.45 uur systematisch beschoten wat zware vernielingen meebracht aan woonhuizen en enkele fabrieken. Engelse tanks slaagden er zelfs in tot bij Goirle door te dringen. Het was een verkenningpatrouille, die over de Nieuwkerkse Dijk was komen aanrijden over de Poppelseweg terugkeerde. Bij de Hoge Vonder stiet de patrouille eerst op Duits vuur dat erin slaagde twee van de vijf tanks buiten gevecht te stellen.

Vanaf 7 tot en met 19 oktober leek het hele oorlogsgebeuren zich af te spelen in het bosgebied tussen Goirle en Poppel en voor ons gevoel gebeurde er weinig. In het Dagboek van de Fraters lezen we op 18 oktober: 'Stilte en regen, twee dingen die we op het ogenblik allerminst wensen. Met die stilte kun je niet meer geloven dat er aan onze bevrijding gewerkt wordt. De wetenschap dat de Engelsen vlak in de nabijheid tussen Beek en Goirle op de Roovert, in Poppel en Alphen zijn, is voor iedereen tergend en teleurstellend. En er gebeurt niets dat op enige vooruitgang wijst, niets, al weken lang. Het gebabbel op de radio is niet meer uit te staan, omdat we met onze neus op de feiten zitten.'

Wat we wel konden merken, was de weinige rust, die aan het Duitse front heerste. Er werden voortdurend troepen verplaatst. Zo werd op 13 oktober het 245e Infanterie-Devisie uit Goirle teruggetrokken en vervangen door de 256e Volks Grenadiers Devisie.

Wat we niet merkten was, dat aan de andere kant van het front eveneens grote troepenverplaatsingen plaats vonden. De posities van de Britse 49e Infanterie divisie werden in de nacht van 17 op 18 oktober onopgemerkt door de Duitsers overgenomen door het 2e Bataljon dan The King's Royal Rifle Corps. Dit bataljon bestond uit vier compagnieën en vormde een onderdeel van de vierde Britse Pantserbrigade. Onmiddellijk na aankomst in de stellingen werd het vuurcontact met de Duitsers voortgezet.

Dat vuurcontact groeide uit tot beschietingen; de explosies klonken dichterbij en weldra explodeerden Engelse granaten, gericht op de Duitse artillerie-opstellingen aan de randen van het dorp en op die plaatsen in het dorp waar de Duitsers zenders hadden opgesteld of uitkijkposten hadden betrokken. Die beschietingen leidden tot doden, gewonden en grote vernielingen aan have en goed. De levensomstandigheden werden precair. Men zocht veiligheid in kelders en schuilplaatsen. In het fratersklooster werd een provisorisch ziekenhuis ingericht voor de opvang van ernstige zieken en gewonden.

Alles wees erop dat de Engelsen een aanval voorbereidde. De bewoners van Nieuwkerk evacueerden; de Duitse uitkijk- en zendpost in de toren van de St. Janskerk werd tot drie maal toe onder vuur genomen; dat zelfde gebeurde met de molen van de Visscher en hierbij vielen zelfs vier doden; ten zuiden van Goirle werden door de Duitsers de bruggen opgeblazen; bomen op de Poppelseweg werden geveld en als barricade over de weg gelegd en op strategische punten werden landmijnen geplaatst.

Intussen vroegen de Goirlenaren zich in arren moede af hoe lang dit alles nog moest doorgaan, want bij alle ongemakken kwam zich ook nog eens voegen het stagneren van de elektriciteits- en watervoorziening en doordat de Goirlese gas- houder door een granaat was getroffen, moest men het ook zonder gas stellen.

Op 22 oktober werd vanuit de omgeving van Eindhoven de opmars richting Tilburg ingezet. Tegelijkertijd kwamen de geallieerden vanuit Hilvarenbeek en Poppel in beweging. Op woensdag 25 oktober bereikte een patrouille de Hoge Vonder aan de Poppelseweg waar men op tegenstand stuitte. In en rond het oude tolhuis 'Buitenlust' hadden de Duitsers zich verschanst en boden felle tegenstand. Door vuursteun van de 44e Royal Tanks konden de Duitsers worden verdreven en tegen de avond begon men aan het herstel van de brug over de Ley, die gedurende de nacht toch weer door de, zich fanatiek verdedigende, Moffen werd beschadigd.

Op donderdag 26 oktober trokken twee peletons van de B-compagnie 2 KRRC richting Goirle en zij wisten door te dringen tot aan de rand van het dorp, maar ook zij hadden de Duitse tegenstand onderschat en onder dekking van een rookgordijn konden zij terugtrekken en hun gewonden mee afvoeren.

Diezelfde avond krijgt ons dorp de zwaarste beschieting te verduren. Vanaf vroeg in de avond volgt het ene salvo na het andere en dat duurt zo min of meer regelmatig voort tot 's anderdaags op de voormiddag.

Op vrijdag 27 oktober trok een patrouille van de C-compagnie 2 KRRC richting dorp om te zien of de Duitsers nog op hun posten waren. Dit bleek nog wel het geval te zijn, doch door de zware beschieting en het overschrijden van de Ley door Engelse troepen bij Broekhoven, maakten de Duitsers aanstalten om zich terug te trekken.

Rond de middag ging het gerucht dat de Duitsers Goirle verlaten hadden. Onder leiding van luitenant Bramall trok er een peloton van de B-compagnie 2 KRRC op uit om naar aanleiding van dat gerucht de stand van zaken te gaan controleren en zij waren het die rond drie uur in het dorp arriveerden en dus als onze bevrijders moeten worden beschouwd.

Op vrijdag 27 oktober rond drie uur in de namiddag was Goirle bevrijd. Voor die bevrijding vielen 21 burgers en 23 geallieerde soldaten. Aan Duitse zijde vielen 73 doden.

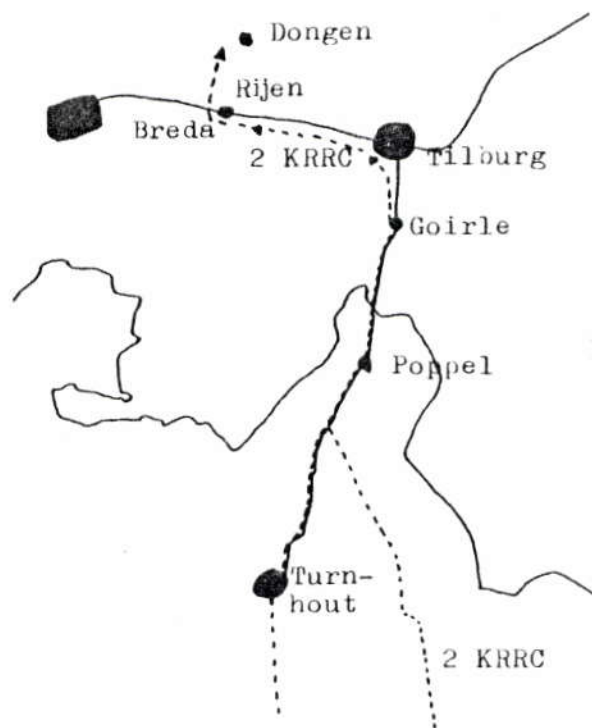
J.C.J. Hoogendoorn.

Bronnen:

'Dolle Dinsdag'
Drs. N. In 't Veld,
Bericht v.d. 2e W.O.
deel 13.

'Overlord in ademnood',
Drs. R. Schuurmsma,
Bericht v.d. 2e W.O.
deel 13.

'De bevrijding van Goirle'
J. Coenen en P. Kamphuis,
'Dagboek Fraters Goirle',
Heemarchief.

DE LIST VAN DOOR DIRKEN

Uit: de kronieken van de Zusters
van Het Kostbaar Bloed - Goirle.

Tijdens de oorlogsdagen van september/oktober 1944 lagen bij de zusters in de Bergstraat, thans verpleeghuis, veel Duitsers ingekwartierd. Deze hadden een gedeelte van de kelders ingericht als noodhospitaal voor de vele gewonde soldaten. De pensionkamers van het 'oude-mannenhuus' waren ingenomen door de officieren.

Goirle lag toen reeds weken onder voortdurend kanongeschut. Voedsel, maar vooral kolen waren schaars. De zusters stookten al weken geen verwarming om kolen te sparen voor het fornuis om eten te kunnen koken.

Op zekere dag eisten de Duitse officieren dat de verwarming gestookt moest worden.

Daar voelden de zusters niets voor; maar hoe kregen ze die heren van dat rampzalige idee af.

De officieren drongen steeds verder aan en dwongen ten laatste moeder overste om met hen naar de verwarmingskelder te gaan.

Schoorvoetend voldeed ze aan dit bevel en daalde met de heren de trap af. Halfweg de trap gekomen echter, drong een rochelend en hijgend geluid tot hen door. Ze daalden verder af en openden de deur die toegang gaf aan de verwarmingskelder.

Daar, voor het stookgat, lag op een matras Door Dirken, een van de pensiongasten van de zusters, zijn laatste adem uit te blazen. Z'n adem kwam rochelend en stotend uit zijn keel. Een zuster zat bij hem met een sputumbakje in de hand en bad aan een rozenkrans voor de stervende man. Door z'n handen klauwden krampachtig de dekens, telkens als hij snakkend adem zocht.

De zuster naast hem keek naar moeder overste en naar de Duitse officieren, legde haar vinger op de mond en maakte een teken van 'het duurt niet lang meer'. De piepende adem van Door vulde het vertrek.

Moeder overste keek naar de Duitse officieren en een van hen

zei fluisterend: "Schade, aber dass geht jetzt nicht", en schoorvoetend verlieten zij de kelder. Op hun tenen klommen zij de trap op en sloten bedachtzaam de deur.

"Ziezô," zei Door, "dè's dan dè" en hij kroop gekleed en wel van het matras. "Ik geleaf nie desse nog terug zullen komen."

Moeder overste barstte in een schaterende lach uit en de 'stervende Door' stapte gezond en wel weg, genietend van zijn geslaagde list.

A. Houtepen.

NOOD LEERT BIDDEN

Deze zegswijze werd in de bange oorlogsdagen, die onze bevrijding vooraf gingen weer eens bewaarheid.

In de nog rustige dagen na Dolle Dinsdag werden in de kerken smeekdiensten gehouden en de kerken zaten dan bomvol.

Opdat men gespaard mocht blijven in het oorlogsgeweld deden buurtbewoners een belofte.

Hiervan getuigen nog het Mariabeeld op het Oranjeplein en de Mariakapel bij het Mill Hill College.

VERSLAG VAN DE LAATSTE OORLOGSDAGEN IN GOIRLE

Donderdag, 31 augustus

Een onafgebroken kolonne van vrachtwagens en auto's, waarvan sommige nog voorzien van de naam van de eigenaar, trekt vanuit België Nederland binnen.

Vrijdag, 1 september

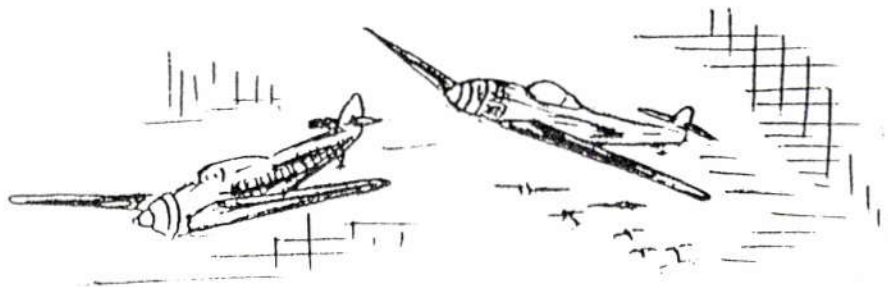
Terugtocht der Duitsers uit Noord-Frankrijk en België in volle gang.

Zaterdag, 2 september

Alle scholen krijgen bevel te ontruimen, nadat daags tevoren de St. Tarcisiusschool was begonnen. De andere scholen waren uit voorzorg niet begonnen.

Zondag, 3 september

Zwaar bombardement op vliegvelden in Nederland. Allerlei

vreemde luchtverschijnselen o.a. onverklaarbare, horizontale regenboog; zich voortplantende golven in de lucht. Dit was voor Goirle het hevigste bombardement.

Maandag, 4 september

Terugtocht der Duitsers op zijn hoogtepunt; paarden, fietsen, karren, zelfs kinderwagens worden op straat afgenomen. De fraters in de Kloosterstraat krijgen voor de zoveelste keer inkwartiering. De vrachtwagens worden in de St. Thomas-school leeggeruimd. De Duitsers slapen in het voorhuis. Ongeveer 11 uur: auto's weer ingeladen.

Dinsdag 5 september

Vanaf 2 uur 's nachts tot 3.45 uur geweldige explosies op Gilze-rijen. De Duitsers vertrekken overhaast. Gordijnen

in de spreekkamer afgerukt en gebruikt als dekens. Rond 10 uur opwindend bericht dat de Engelsen in Esbeek zitten.

De terugtocht der Duitsers via Poppel begint op een overhaaste vlucht te gelijken. Al drie dagen en vier nachten trekt het gedesillusioneerde 'Herrenvolk' door het dorp. 't Is een zielige stoet onverzorgde manschappen. Het rollend materieel waarvan ze gebruik maakten was een verzameling van paardewagens, handkarren, trekkarren, kinderwagens en fietsen, al dan niet voorzien van banden. Alle in Goirle aanwezige NSB-aanhangers blazen met de Duitsers de aftocht.

Omstreeks half één trekken de eerste Duitsers weer naar het zuiden. Geweldige teleurstelling overal.

Woensdag, 6 september

De teneergeslagen Duitse troepen blijven terugtrekken, maar verse, goed bewapende infanterie trekt naar het zuiden. Het 2e Engelse leger pauzeert voor het Albertkanaal, na eerst een bruggehoofd gevestigd te hebben bij Beeringen. Leopoldsburg bij Beverlookamp wordt bereikt. In de nacht van 5 op 6 september grote explosie op het vliegveld Eindhoven. Verder knallen op Gilze-rijen.

6-9 september

Zwakke gevechten bij het Kempenkanaal. De geallieerden trekken Duitsland binnen. Verscheidene Tilburgse kanaalbruggen worden opgeblazen.

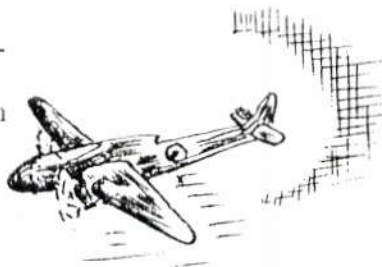
Vrijdag, 15 september

Duitsers komen plaats bespreken voor een lazaret, maar er komt niets van. Voortdurend kanongebulder uit het zuiden.

Zondag, 17 september

Weer een D-dag. De grootste luchtlandingsoperatie vindt plaats boven Nederland. Parachutisten dalen bij Eindhoven, Veghel, St. Oedenrode, Grave, Nijmegen en Arnhem. Prachtig schouwspel bij het overtrekken der luchttreinen.

Van 's morgens half 11 tot half 4 de lucht vol geallieerde vliegtuigen. Het 2e Engelse leger begint

de opmars naar Eindhoven. Valkenswaard ingenomen.

Maandag, 18 september

Engelsen bevrijden Eindhoven om 6 uur n.m. na enkele schermselungen in de voorsteden. Son bereikt, opgeblazen brug, maar 's nachts gerepareerd.

Dinsdag 19 september

5 uur 's morgens Engelsen over de Sonse brug. In vijf uur tijd Nijmegen bereikt. Anderen troepen vijf km over de grens bij Hapert. Spanning groeit geweldig.

Woensdag 20 september

Nachtelijk bombardement op Eindhoven door dde Duitsers. Zeer rustige dag. Het regent tot ver in de namiddag, dan wordt het weer druk in de lucht.

Donderdag 21 september

Waalbrug genomen.

Vrijdag 22 september

Grote troepenbeweging uit het zuiden over Riel naar ...?? Het atelier in Tilburg wordt opgeblazen. Aanzegging dat ook de spoorbrug in de lucht zal gaan.

Zaterdag 23 september

Middelbeers, Vessem en Baarschot veroverd. De jagers gaan weer druk vliegen. Plus minus 5 uur weer een luchttrein naar Arnhem.

Zondag 24 september

Diepe rust in heel de omtrek. Ver weg enig geschutsvuur. Alle Duitsers uit Goirle weg.

Dinsdag 26 september

Diessen heeft het hard te verduren.

Woensdag 27 september

Bruggehoofd bij Arnhem teruggenomen. Oss bevrijd.

Vrijdag 29 september

Engelse troepen naderen Den Bosch.

Zaterdag 30 september

Duitse stellingen bij Den Bosch beschoten.

Dinsdag 3 oktober

De Abcovenseweg is 's nachts weer vol soldaten komen liggen.

S.S.-troepen. Seinpost in de toren van de kerk. Duits geschut klinkt dichtbij.

Woensdag 4 oktober

Reusel bevrijd. De Engelsen zitten in Den Hemel. Duits geschut opgesteld in de Donk achter de Zeven Vennen. De Engelsen antwoorden niet. Heel de dag duurt het gedreun voort.

Donderdag 5 oktober

Duits geschut blijft vuren. Plus minus 12 uur 's middags beginnen de Engelsen druk te schieten. De fluitende granaten zijn te gevaarlijk. De kerktoren wordt beschoten. Het vuren neemt toe.

Om vier uur slaan de eerste Engelse granaten in de Spinnerijstraat in. Ook Molenstraat, St. Jansstraat, Fabrieksstraat, Besterdstraat en Zandschel hebben het zwaar te verduren; 10 doden en 3 gewonden worden door de EHBO geborgen. De gewonden worden afgeleverd bij de Zusters in de Bergstraat, waar een noodhospitaal is ingericht.

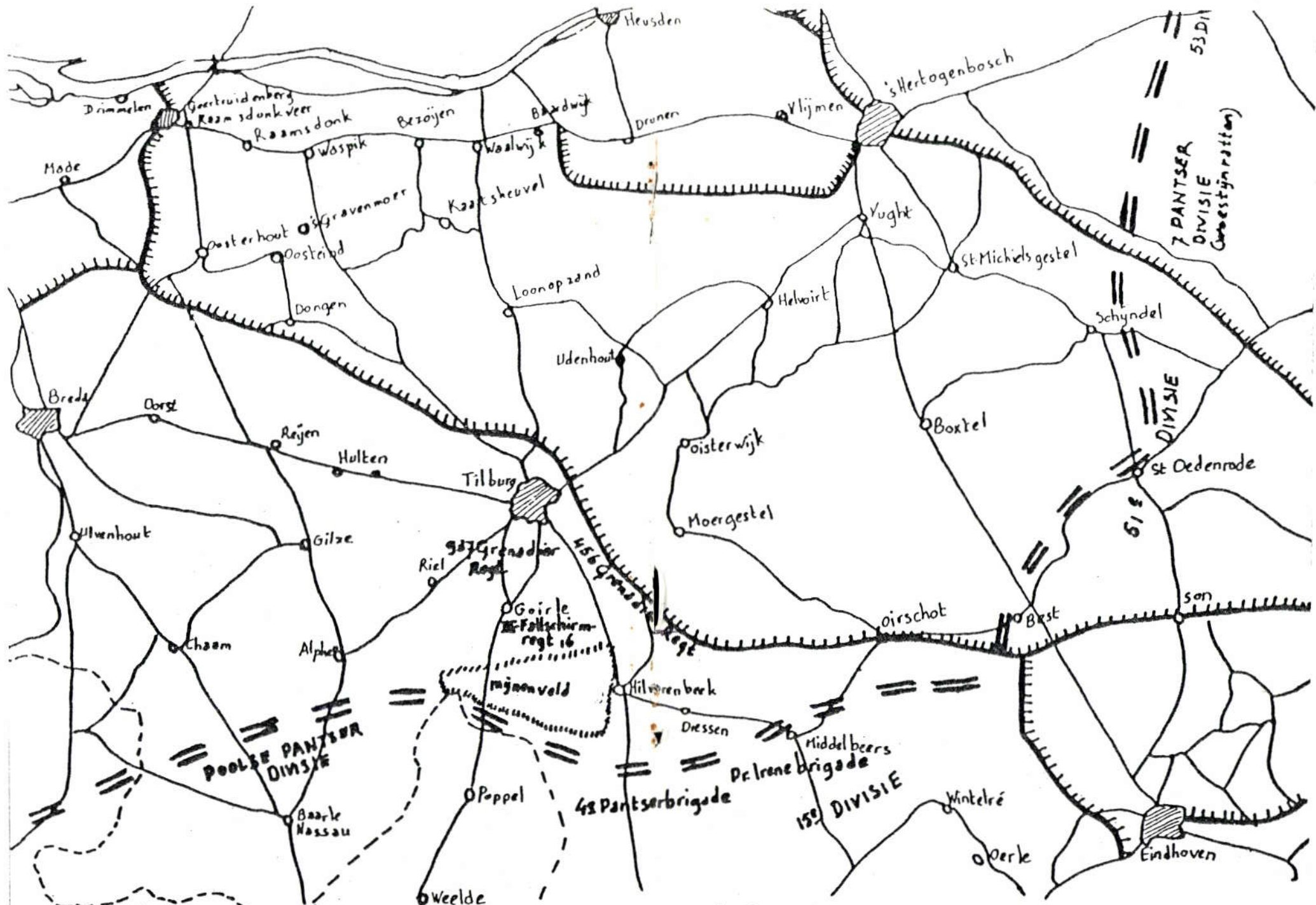
De Duitsers hebben echter inmiddels dit hospitaal gevorderd.

De EHBO komt zeggen dat de gewonden bij de Fraters ondergebracht zullen worden. Frater Bernulfus stemt gaarne toe. Een jongetje van twee jaar wordt binnengebracht. Even later wordt zijn broertje, Hennie Hendriks ook binnengebracht. Dr. Daniëls, Dr. Ausems en de oude heer Ausems komen ze verzorgen. In de Spinnerijstraat zijn veel slachtoffers. De mensen kenden het gevaar nog niet.

Van een Engelse tankpatrouille worden er bij de Hoge Vonder twee buiten gevecht gesteld. Nieuwkerk, Gorp en Roover Schijnen in Engelse handen te zijn. De Duitsers vuren voortdurend vanaf de Nieuwkerkse Dijk, vanaf de Ley bij de kerk, vanaf de Zeven Vennen en vanaf het Zwartland. Plus minus 6 uur houdt het schieten op. Tot 's avonds 10 uur blijft alles rustig.

Nacht van 5 en 6 oktober

Nauwelijks liggen we te bed, sommigen niet eens, of de granaten beginnen te fluiten en slaan met donderend geweld overal in het dorp in, niemand slaapt. Geweldige slagen overal. Met tussenpozen van 10 à 15 minuten vallen ongeveer 10 granaten op het dorp neer. Dit duurt de hele nacht voort. Om half 4 komen de zwaarste klappen.

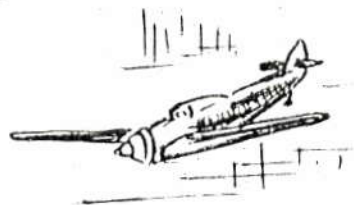
== Geallieerde frontlijn
 - - - - - Duitse frontlijn

Frontlijn begin oktober 1944

Vrijdag 6 oktober

Het Engelse geschut houdt op. Het Duitse geschut begint weer en duurt de hele morgen voort, zonder Engels antwoord. De kleine Hendriks is in de loop van de nacht gestorven. Er wordt nu een zwaar gewond meisje van ongeveer negen jaar binnengebracht. Corrie van de Pol uit de Spinnerijstraat. De achterschedel is gedeeltelijk weggeslagen. In de namiddag zwak Engels vuur. De Engelsen staan voor Alphen.

Tot nu toe zijn er in Goirle 11 doden gevallen. De Duitsers niet meegerekend, want volgens getuigenis van de militaire dokter in de Rode Kruis-post in het ziekenhuis der Zusters zijn er vannacht massa's Duitsers gesneuveld en auto's met gewonden hebben heel de dag af en aan gereden.

Op de middag verschijnen geallieerde vliegtuigen zoals Mosquito's en Tyfoons, die tanks, geschutsofstellingen en het vijandelijk transport onder vuur nemen. Vooral boven de Regte heide zijn zij zeer actief.

Tussen de vuurgevechten door verlieten vele Goirlenaren hun schuilplaatsen om zich van de nodige proviand te voorzien. Vooral voor melk en aardappelen gaat men de boer op.

Zaterdag 7 oktober

Zeer rustige nacht. Vanaf 3 uur 's morgens was er echter een ononderbroken gerommel van tankkanonnen en afweergeschut. Het weer blijft zonnig en zacht. In de loop van de dag neemt het vuren af. Nog slechts activiteiten van vliegtuigen en luchtafweer. Het bericht dat Riel zonder strijd gevallen is en dat de Engelsen in Broekhoven zitten, doet de hoop herleven. Verder blijft het rustig en we hebben een vrij kalme nacht.

Zondag 8 oktober

Plotseling komt het bericht dat elk ogenblik de beschieting van Goirle weer kan beginnen. Velerlei andere tegenstrijdige berichten doen de ronde. De Duitsers uit de St. Traciuschool zijn weggetrokken. Niemand weet nog hoe de zaken staan. Men spreekt van vijftien duizend Duitsers tussen Goirle en Nieuwkerk. Nu en dan klinkt er een schot of een geschutsgeroffel. Om 5 uur klinken weer enkele fluiters.

De granaten maken een fluitend geluid. Wij voorzien een drukke nacht.

Maandag 9 oktober

De nacht was rustig. Om ongeveer 11 uur begint het Duitse geschut te vuren. Om half 4 gaat de Engelsman antwoorden. Een gezin uit Nieuwkerk komt totaal uitgeput, na een nachtelijke evacuatie hier aan en wordt in de verwarmingskelder ondergebracht. Ze hebben al Engelsen in huis gehad en zijn erg geestdriftig over de behandeling, die zij ervan ondervonden.

Dinsdag 10 oktober

De nacht was rustig. Jammer genoeg. Zo wordt het nooit iets. We beginnen maar weer een nieuwe dag in volle rust. Omstreekt 10 uur fluiten weer enkele granaten over het dorp heen. Totaal onverwachts slaan plotseling een achttal granaten in. Even later wordt 'Paterke' van Erven van de Nieuwkerkse Dijk zwaar gewond binnengebracht. Het rechterbeen is ongelofelijk gebroken en verwrongen. Een half uur later wordt hij naar Tilburg gebracht voor amputatie. Intussen is het bericht binnengekomen dat timmerman Vekemans, Belgisch uitwijkingeling van 1914, bij fotograaf van Boxtel in de borst gewond en op slag gedood werd. Hij was erelid der EHBO en een der dapperste helpers in deze dagen. Nu voelt niemand zich meer veilig. Om half 5 weer een salvo granaten. Een inslag in het hoekhuis op de Beekse Dijk. Een kind krijgt scherfwonden.

Om 6 uur de zoveelste jobstijding: Kees Brock, de zoon van onze vriend Jan Brock, is op weg van de wei naar de boerderij door de Duitsers aangeschoten. De kogel is door het rechterbeen heengedrongen en in het linkerbeen blijven steken. De reden waarom geschoten werd, weet niemand. De betreffende Duitse soldaten beweren bij eerste navraag niet geschoten te hebben. De commandant belooft de zaak verder te onderzoeken.

De ellende in het dorp wordt steeds groter. Massa's mensen zitten zonder aardappelen, omdat niemand durft te steken. Velen kunnen of durven niet meer te koken en hebben sinds 5 oktober geen warm eten meer gehad. De gaarkeuken bij van Oirschot, ingericht op initiatief van Pastoor van Riel kan onmogelijk voor alle mensen koken. Gas is er al lang niet meer, want de gasketel is geraakt, melk voor

kleine kinderen evenmin, want de Duitsers houden de koeien bij of de boeren durven niet het veld op. Rust tot half 11, dan weer enkele inslaande granaten. Ze veroorzaken geen ongevallen.

Woensdag 11 oktober

Om 9.15 uur slaan weer enkele granaten in. Heel de morgen blijft de Duitser met tussenpozen schieten.

Maar alles went, ook bij de fraters; 's avonds wordt er druk tabak gesneden onder donderend Engels geschut. Met deze muziek in de oren gaan we slapen, in de overtuiging dat nu de grote aanval is begonnen.

Donderdag 12 oktober

De nacht is rustiger geweest als we verwachtten. Helaas! Wel was er een ver geroemel als van tanks. Alles in de richting van Alphen en Riel. Het weer is evenals gisteren schitterend. Zware bommenwerpers passeren op weg naar Duitsland. De Duitsers blazen de krachtinstallatie van Van Puyenbroek op. Ook in Tilburg bij Diepen en Daamen.

Er is vandaag geschoten als nog nooit. Heel de dag dondert het geschut. Eerst het Duitse, daarna het Duits en Engels tegen elkaar in. Op de late middag alleen nog het Engelse. Jagers verschijnen en mitrailleurs doelen ergens op de Regte Heide, branden ontstaan. Tegen de avond neemt het geschut toe. Er wordt met grote tussenpozen zwaar geschoten.

Vrijdag 13 oktober

Deze nacht was een waardig oktaaf van de nacht van 5 op 6 oktober. Het enige verschil was dat het gedonder nog harder en nog meer aanhoudend was.

De Duitsers eisen dat locoburgemeester Vekemans, mannen zal aanwijzen voor graafwerk. Hij weigert, waarop ze antwoorden, dat ze ze dan zelf wel zullen ophalen. Omstreeks 11 uur slaat er weer een salvo in, in het dorp. Enkele minuten later

komt het bericht dat Juffrouw Glock-Otten, vrouw van een Rijksduitser, die aan het front is, door een scherf is gedood. Twee andere personen worden licht gewond. Wat later wordt verteld dat zes granaten het Duitse zendstation in de buurt van het huis van het slachtoffer, vernield hebben. Tot nu toe zijn er 14 doden te betreuren in Goirle. Er komt geen einde aan de salvo's, maar ze vallen vrij regelmatig in de richting van Riel, dat vannacht op zijn beurt zwaar beschoten is.

De familie van Rossum, wonende tussen Goirle en Hilvarenbeek worden uit hun huis weggejaagd, dat voor hun ogen wordt verbrand. 30 Varkens, een stier en ander vee komen in de vlammen om. Tot 5 uur blijft 't geschutsvuur duren; daarna betrekkelijk rustig tot half 7. Alleen een Duits kanon dat men in de buurt van ons huis opgesteld heeft, blaft hard. De Engelsen beginnen nu ook weer van zich te laten horen en zo gaan wij onder luid geschutsvuur de nacht in.

Zaterdag 14 oktober

De nacht verloopt zoals hij begonnen is; geweldig druk, maar zonder treffers in het dorp, en zonder slachtoffers. Tot in de vroege morgen duurt 't gejengel voort. Tussen 3 en 4 uur bestoken jagers het front bij Alphen met ratelend mitrailleurvuur, waarna het artillerieduel weer begint. Even na 5 uur worden we weer opgeschrikt door een aantal fluiters. Verder is de avond uiterst kalm. Alleen gerommel in de verte. De Duitsers zelf noemen het 'Spie-lerlei'.

Zondag 15 oktober

Weer een zondag na een zeer kalme nacht. Slechts enkele inslagen; geen ongelukken of schade. Oktober wordt een gunstige maand voor krijgsverrichtingen geacht. De helft met prachtig weer, is nu al voorbij. Zullen we nu nog met de oorlog het voorjaar inkuieren? Aan de fronten gebeurt niets. De Engelsen proberen nog steeds de weg naar Antwerpen vrij te maken. Duitse kanonnen blaffen of ploffen al meer naar hun kaliber. Nu en dan fluiten Engelse salvo's over. Midden in de stilte een kletterende granaatregen. Daarna volgt een doodse stilte. De grote klap blijkt weer op de Rielse Dijk gevallen te zijn. het huis van de familie de Rooy is geheel vernield, (12 kinderen). Een zekere

Verhoeven is er in de rug gewond, hij wordt hier verbonden. Wat een krankzinnigheid is dat, zo'n enkel salvo over het dorp? Half 4 gaat het regenen. Is dat het einde van het mooie weer?

De kluis der firma Pijnenburg is naar men zegt met dynamiet geforceerd en de safe daarin, vol kostbaarheden, ontvreemd. Het bericht komt dat Breehees, op bevel van de Duitsers ontruimd is. De loco-burgemeester komt waarschuwen van de straat weg te blijven, want vóór morgen 8 uur moet het gemeentebestuur 40 man aangewezen hebben.

's Avonds om half 11 vallen er weer enkele granaten, en daarmee gaan wij de nacht in.

Maandag 16 oktober

Een nacht zonder grote stoornis, ofschoon de Engelsman blijft vuren! 's Morgens onder de H.Mis komt het bericht, dat de Duitsers iedereen oppikken, die ze op straat aantreffen, tot kinderen van tien jaar toe. De loco-burgemeester, secretaris en personeel en het gehele politiecorps is ondergedoken. Rond 10 uur lijkt de toestand wat veiliger. De loco-burgemeester komt om onderdak vragen. Hij zal wonen in de kamer van den directeur.

De loco is van plan niet toe te geven ook al vinden ze hem. Toen ze hem dreigden met de kogel, antwoordde hij: "Als ik het doe, geven de Engels en mij de kogel, doe ik het niet, dan krijg ik hem van jullie, maar ik heb liever Duits dan Engels lood in mijn lijf."

Hij hoopt, dat ze de zieke burgemeester van Ginneken ongemoeid zullen laten, en als er een slachtoffer moet zijn, dat het dan tot hem beperkt zal blijven.

Om 11 uur zwelt het geschut aan tot een donderend geraas. Een half uur lang kletteren de granaten zonder ophouden neer. De meeste ontploffen in de lucht, enkele slaan in de Hogendorpstraat in dicht bij Backx, in wiens kelder de Duitsers een zendstation ingericht hebben. Tegen 12 uur wordt het kalmer, maar de salvo's blijven komen.

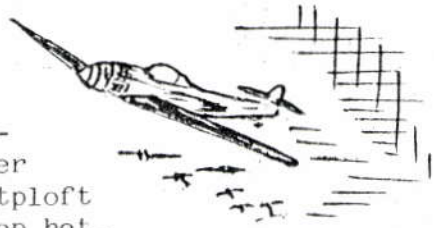
Alles bijeen maakt het de indruk van een offensief. Temeer daar ook de Beekse Dijk ontruimd wordt. De koe van de burens hebben we kunnen redden en ze wordt bij ons in de stal ondergebracht. Een uitkomst voor de vele kleine kinderen, die nu in huis zijn. Overigens kan van Rossum alles wat hij nog heeft op één tafel uitstallen. Ook Gorp wordt ontruimd en men zegt dat de Duitsers in Tilburg

al grondig aan het plunderen zijn. Het geschut is na 5 uur weer vrij druk, maar inslagen in de nabijheid komen niet voor. Als wij naar bed gaan is heel de hemel verlicht met prachtig vuurwerk van 30 à 40 lichtkogels boven Gilze-Rijen en de Bredaseweg. Het is niet de eerste keer, dat we deze lichtkogels zien, maar de betekenis is ons niet erg duidelijk.

Dinsdag 17 oktober

Na een buitengewone rustige nacht begint de Duitser om 6 uur weer te schieten. Rond 9 uur gaat de Engelsman antwoorden, maar alles in de richting van Riel. Tussen 12 en 3 uur is het rustig, daarna beginnen de jagers weer te komen, en hervat de Engelsman zijn vuren.

6.15 uur. Plotseling een harde knal, midden in de betrekkelijke rust. Een eigenaardig geluid. Zeker is, dat er een granaat boven het dorp ontploft is, maar waarschijnlijk werd op hetzelfde moment het Duitse kanon afgevuurd dat vlakbij, ergens aan het einde van de dorpsstraat staat opgesteld. Intussen is de schade in Goirle aanmerkelijk toegenomen. Volgens de Volder is een vierde der huizen onbewoonbaar en de helft beschadigd. Dit onbewoonbaar moet dan zo verstaan worden, dat de huizen in deze omstandigheden, nu alle reparatiemateriaal ontbreekt, momenteel niet meer te bewonen zijn. 's Avonds zet een zware storm en regenval in, tegelijk met zwaar Engels vuur in de richting van Riel. Dit is naar men zegt, gisternacht en overdag zwaar getroffen door artillerievuur.

Maandag 18 oktober

De storm is uitgewoed en de morgen begint met heldere hemel. Het geschut der Engelsen gaat heel de morgen erg tekeer. Tegen 10 uur komt de wind opzetten, maar de lucht blijft gedeeltelijk blauw en zware jongens brommen door de lucht op weg naar Duitsland. Het afvuren der Engelse kanonnen doet het gebouw al trillen. Komen ze dan toch dichterbij? Sinds 6 uur hebben we geen schot meer gehoord. Om 10 uur begint het geschut weer.

Vannacht zijn er nog een 200 granaten rondom Goirle gevallen, maar ze hebben geen ongelukken veroorzaakt.

De berichten over vernielingen en de roof bij de firma Pijnenburg worden steeds vreselijker. Men spreekt van 16 voltreffers in de fabriek en van grote verwoestingen en plunderingen in het kantoorgebouw.

12 uur. Zo zou men de oorlog vergeten; het is volmaakt stil geworden de hele morgen al. De enkele vereenzaamde schoten uit een Duits kanon verhogen die stilte slechts. Intussen regent het aan een stuk door. Stilte en regen, twee dingen die we op het ogenblik het allerminst wensen. Zo kun je niet geloven, dat er nog aan de bevrijding gewerkt wordt. Hoe tergend en teleurstellend toch is die nabijheid der Engelsen tussen Beek en Goirle, in de Roovert, en bij Alphen. En er gebeurt niets, niets, al dagenlang. Dat gebabbel op de radio is niet meer uit te staan.

2 uur. Een Engels vliegtuig gezien !!! Dat moest wel verwaald zijn geweest. Een klein stukje Flak, suist naast ons huis en ratelt er vurig op los. Dat was 5 minuten oorlog. Nu is het weer stil. De eerste granaten zijn in Tilburg gevallen. Wat een ellendige rustige dag.

Tot we te bed gaan is er niets te horen geweest als een Duits kanon. zou het toch waar zijn, dat de Engelsen teruggetrokken zijn in deze sector, al is het niet tot het Albertkanaal, zoals de Duitse radio beweerd. Tegelijk zegt de volkmond, dat er binnen 5 dagen grote veranderingen in Nederland zullen komen. In deze hoop willen we leven en ... slapen.

Vrijdag 20 oktober

Het weer is beter geworden. Het is droog en het wolkendek is hoog. Onder het ontbijt horen we weer explosies van granaten dichtbij. De Engelsen zitten blijkbaar nog niet aan het Albertkanaal. De kanonnade duurt de hele voormiddag voort. De boeren moeten alle koeien inleveren boven het getal twee en deze beesten zelf naar Dordrecht brengen. 2 uur. Heel de dag klinkt het geschut. Nu is sinds een uur of langer tankgeschut bezig. Duidelijk is te horen dat er gevochten wordt in de richting Poppelseweg. Artillerie, tankgeschut en mitrailleurs zijn goed te onderscheiden. Ook van Beek uit wordt er sinds lang weer geschoten. Het gevecht in de richting Poppel en het vuur vanuit Beek duren voort. Voortdurend slaan granaten vlak

in de buurt in. Rond 5 uur kletteren een groot aantal voltreffers neer op de Abcovenseweg en in de fabriek van Pijnenburg, waar juist kolen gedistribueerd worden en bij de molen van Ben de Visser. Wij vrezen dat dit weer slachtoffers gaat kosten. Enkele minuten later stromen de berichten binnen. Jan Couwenberg, zoon van de bekende Doris, bezig met de kolen, wordt zwaar gewond aan beide benen. De jonge van Erven (ambtenaar), van het Oranjeplein, de rechterhand van de Volder in deze distributietijd, wordt vreselijk gewond en op slag gedood. Rector Oomens bedient van Erven en Couwenberg ter plaatse, terwijl de anderen wegvlugten. Moeder van Laarhoven met haar zesjarig dochttertje wordt vluchtend naar de kelder van de molen met haar kind eveneens op slag gedood. Couwenberg wordt bij de Fraters binnengebracht en verbonden. Even later volgt de maréchaussée, Godefridus van Lieshout, een scherf is dwars door zijn voet gegaan en in de schoen blijven steken. Jan Couwenberg wordt naar Tilburg vervoerd en even later de maréchaussée naar de kazerne.

Een half uur later is het doodstil alsof de moloch van de oorlog nu weer voorlopig bevredigd is. Het aantal doden in Goirle is nu gestegen tot 17. Even voor 7 uur begint het gedonder weer en blijft de hele avond duren en we gaan ermee slapen. Zou deze aktiviteit in verband staan met het nieuwe offensief in de richting van Roosendaal?

Zaterdag 21 oktober

We staan op onder kanonvuur, maar tegen half 8 neemt het zozeer toe, dat de granaten minutenlang zonder pauzeren vlakbij inslaan. en overal vluchten de mensen weg. De schrik van gisteravond zit er nog in. En even later horen en zien we dat de haan van de toren afgeschoten is. Rector Oomens komt vertellen dat 20 à 30 granaten de toren getroffen hebben. Ook de kerk heeft 5 voltreffers gehad, die door het gewelf zijn heengeslagen. Heel de ruimte was gevuld met stof dat door de gaten naar buiten golfde. De ramen hebben weinig geleden, maar de kroonluchters liggen op de grond of hangen geknakt aan het plafond. We hebben de torenspits bekeken. Geweldig zoals ze die getroffen hebben. De zuidoost kant vanwaar het vuur kwam, namelijk uit Beek, is totaal vernield.

Grote gaten, planken die naar alle kanten uitsteken, alle leien eraf, een staaltje van nauwkeurig schieten. Enkele granaten zijn langs de toren heengevlogen en neer gekomen op het huis van slager van de Hout en de beide zusterscholen, waar ze zware verwoestingen hebben aangericht. Een der granaten kwam juist terecht in een horizontale spleet, die de Duitsers omwille van de observatie in de toren hadden aangebracht. Men zegt, dat ze nu weer in de toren zitten, maar een verdieping lager. Over de dode of gewonde Duitsers kunnen we geen zekerheid krijgen. Plus minus half 11 houdt het vuren op. Tot 5 uur is het rustig, dan blaft enkele keren een Duits kanon, ergens bij de Tilburgseweg en drie granaten komen als antwoord terug uit de richting Beek. Een ervan valt achter in de tuin bij van Gool. De dag is rustig geweest en het weer prachtig. Tot laat in de avond duurt de rust, alleen in de verte klinkt wat kanonvuur. Er zijn vandaag wel verse troepen naar het front gegaan, steeds in kleine

groepjes, maar dat schijnen aflissingstroepen te zijn. Met het tumult van gisteren en de schitterende kanonnade van vanmorgen is deze zonnige, rustige dag weer een teleurstelling geworden.

Zondag 22 oktober

In de vroege horen we wat geschut, ver weg. Maar het is niet zo onschuldig geweest als we dachten, want een uur later, wordt een jongen uit Riel in ons noodhospitaal binnengebracht en verbonden; hij is aan de benedenarm gewond, en zo ernstig dat hij naar Tilburg gebracht wordt voor amputatie. (Bastiaanse)

7 uur 's avonds. Heel de dag is het rustig gebleven. Voor de middag zijn er enkele schrapnels gevallen, volgens zeggen van de Duitsers. Na de middag hebben we zo-

wat geen schot gehoord. Allerlei nieuws van terugtrekken van het front, wegnemen van telefoonleiding, verwijdering van de observatiepost uit de toren, doen de ronde.

Maandag 23 oktober

Met granaatvuur worden we gewekt en het houdt aan. De Rielse Dijk moet op zeer korte termijn worden ont-reimd. Er wordt een kanon opgesteld midden op de weg, waar de Hogendorpstraat ophoudt. In de loop van de dag worden op de Koude Pad enkele granaatwerpers opge-steld. Onder andere één bij het huis van de Weduwe van Erven, grenzend aan onze tuin. De stemming is zo dat bijna iedereen vandaag de Engelsen verwacht. De meest pessimistischen stellen het uit tot morgen, zou het weer een teleurstelling worden?

Er wordt gevochten in de richting van Poppel. M.G.-vuur en niet te bepalen geknal is niet van de lucht. Half 4: het huisje van de radio-distributie wordt opgeblazen. Met zegt dat over twee uur de waterleiding opgeblazen zal worden. 't Schieten blijft voortduren, maar de blij-de vooruitzichten van vanmorgen zijn niet in vervulling gegaan. Toch blijft de stemming goed en nog zijn er die morgen de bevrijding verwachten. Inmiddels is de distributie van elektriciteit van enkele uren per dag tot nul gereduceerd en is de druk op de waterleiding verdwenen.

Dinsdag 24 oktober.

De Duitsers zwerven nog door het dorp. De stilte wordt plotseling verbroken door een knal, zoals we tot nu toe niet gehoord hebben. Het is even een kleine paniek. Bij onderzoek blijkt dat er geen ongelukken zijn. Geen wonder, want het was geen granaat, maar de explosie veroorzaakt door het opblazen van het bruggetje in de Watermolenstraat. In de loop van de morgen wordt ook het bruggetje op de trambaan naast de kerk twee maal opgeblazen en nog vele andere objecten, Tegelijk blaft van tijd tot tijd het mortier naast onze tuin. De grote Duitse kanonnen zijn echter naar Tilburg over het kanaal. Het weer is heel de morgen al prachtig. De torenspits is vernield. Op de toren zelf hebben de vele voltreffers maar een geringe uitwerking gehad.

In de kerk ligt veel gruis en stof, stenen en latten, maar de schade is lang niet onherstelbaar. De beide zusterscholen zijn echter door vele voltreffers door muren en daken heen, zwaar beschadigd en zien eruit alsof ze wel opnieuw gebouwd kunnen worden.

Een Engelse patrouille dringt door tot de Hoge Vonder. De Belgische verbindingsofficier 'Georges' (Jef Mooris), als tolk aan de King's Rifle Corps toegevoegd, raakte gewond aan zijn been. Hij wordt krijgsgevangen gemaakt, ofschoon hij in de verwarring van het gevecht was opgegeven als 'killed in action'.

De meeste Duitsers zijn uit Goirle weg, maar Engelsen zien we niet. Er zijn vandaag veel varkens en kippen door de Duitsers gestolen.

Zes uur. De Duitsers op de Koude Pad staan klaar om met hun mortieren weg te gaan.

In het dorp worden karren in grote getale gevorderd en veel wagens rijden in de richting van Tilburg.

Negen uur. Er is voortdurend geknal in alle richtingen. Overal lopen we in het donker. Van tijd tot tijd ontploffen granaten. Er wordt een gewonde uit de Hoogstraat binnengebracht. Baasje Coppens heet de man. Nu en dan zware explosies zodat alles schudt. Wordt er weer iets opgeblazen? Of zijn het zwaardere granaten? We horen voortdurend tanks rijden of in ieder geval rupsbanden. Zijn het Duitsers of Engelsen? Het is avond en we moeten het maar raden. Een beetje angstig is het alles bijeen wel. Zullen we morgen het dorp vol Duitsers of Engelsen zien?

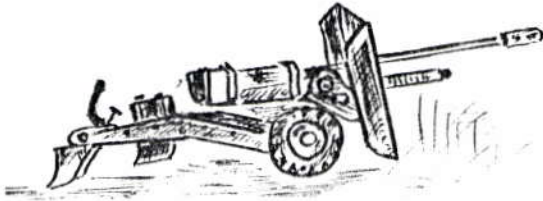
In de nacht van 24 op 25 oktober horen mensen in de schuilkamer van de Tilkamwol Engels gefluister.

Woensdag 25 oktober

Geen Engelsen. De Duitse posten staan nog aan de Ley. Als een plaatje in een oorlogsillustratie staan die eenzame posten in de zware morgenmist in hun linie. De voormiddag is rustig en toch acht iedereen, dat de opmars zal beginnen.

Half twee. Geen tanks maar Engelse granaten vliegen het dorp in. Direct komt het bericht van een dodelijk ongeluk. (Drik Martens) Ook een gewonde wordt binnengebracht. Het is een jongen uit Haarlem, die aan de Poppelseweg een schuilplaats gevonden had en van daaruit met berich-

ten door de linies heen wilde. Juist toen hij het wilde probereh werd hij door een scherf aan het hoofd gewond. Rector Oomens heeft Martens nog ter plaatse bediend en moest met de Duitsers samen in de loopgraven aan de Pop-pelseweg schuilen. Hij mocht niet verder naar de nabije fabriek, waar nog gewonden vermoed werden. Ook bij Puyenbroek zijn voltreffers ingeslagen. Wij krij-gen de indruk dat de kanonnen dichtbij staan.

Rond half 4 knallen er weer granaten en slaan met dode-lijke nauwkeurigheid in de mishandelde torenspits in. Deze begint vervaarlijk te hellen en wij kijken er nu dwars doorheen.

Nu binnengekomen berichten vertellen, dat ook Juffrouw Jansen-Tegelaars en een 12-jarig dochtertje van IJzermans zojuist dood zijn.

6 uur. Granatensalvo's slaan dichtbij in. Bij elke nieuwe klap krimpen we even in elkaar, zo hard zijn ze. Dan op-eens een geweldige knal, vlak erop nog een. We staan adem-loos van schrik en wachten op nog iets, waarop weten we zelf niet. Glas rinkelt in massa's omlaag, een krachtige luchtstoot schudt ons letterlijk heen en weer. Dan komen de tongen los. Naar de kelder mannen! Een paniek wordt het echter niet. We blijven kalm. Nog steeds ontploffen overal granaten. De trap zien we vaag door een wolk van stof en kruitdamp. Even later wordt het wat stiller. Het is negen uur in de avond. Dan knalt er weer vlakbij een granaat en weer één en weer één en het blijft maar knallen. We zijn overtuigd, dat keer op keer het huis getroffen is. Glas rinkelt en scherven kletteren neer. De schrik verlamd ons weer een moment. Plotseling beeft heel de kelder en de vlam van de carbidlamp flakkert bij-na uit. Dan weer een harde explosie.

Overal blijft het schieten duren, aan alle kanten. Om het half uur slaan de granaten in, verderaf of dichterbij.

Het huis schudt er soms van. Tanks en M.G. ratelen.

Donderdag 26 oktober

De dag begint in een rumoer zoals we tot nu toe niet meegemaakt hebben. We weten nu helemaal niet meer waar het vuren vandaan komt. Van alle kanten wordt geschoten. M.G.'s en tanks en artillerievuur en allerlei andere wapens, bovenal fluitende en spattende granaten en neerregende scherven.

De gevechten zijn nu in volle gang. Als het 12 uur is, kunnen we wel zeggen, dat er geen tien minuten voorbij zijn gegaan zonder explosies. Drie of vier keer in een kwartier moeten we wegrekken van de radio, omdat het schieten al te dreigend wordt. Maar voltreffers hebben we niet meer gehad en slechts enkele zijn zo dichtbij ingeslagen dat er ruiten aan tenoffer vielen. Toch wordt de bouw stilletjesaan gesloopt, maar in vredesnaam, doden of gewonden zijn er goddank niet. In het dorp is de schade gisterenavond en vannacht geweldig.

Niemand mag zich in de Bergstraat en Poppelseweg nog buiten vertonen, want het is hier frontlinie geworden, zeggen de Duitsers.

Kwart voor drie. We horen het verloop van de strijd in Den Bosch en van het gewicht dat de Duitsers hechten aan de weg van Den Bosch naar Tilburg en hoe ze ook Tilburg wel hevig zullen verdedigen.

Vier uur. De laatste uren zijn alleen nog maar granaten gevallen. Van andere wapens is nu niets meer te horen.

Eén der vele granaten slaat nu de Thomasschool in.

Daarna wordt het stilaan kalmer. Rond zeven uur is het zelfs geheel en al stil. Het is een welkome adempauze.

Intussen horen we dat de Engelsen in Tilburg in het Leypark zitten en de radio vertelt dat de Duitse weerstand overgaat in achterhoedegevechten en dat ze het front achter de Maas willen terugtrekken. Dat beurt weer alles op, al is er niet veel van te merken.

Tegen acht uur beginnen de granaten weer te klappen en duidelijk mitrailleurvuur klinkt op korte afstand.

De granaten komen steeds dichterbij. En werkelijk ze schieten als razenden. Er staat Engels geschut blijkbaar zeer dichtbij, de gewone symfonie van de laatste drie weken.

Vrijdag 27 oktober

Tanks rijden in de verte en men zegt, dat de Engelsen door het Wild Eind om Goirle heen trekken, want de Poppelseweg is nog versperd.

Alles is vol goede hoop. Dit geluid kan ook niets anders zijn als van tanks. Machinegeweren knetteren heel dichtbij en heel de morgen blijft het een lange afwisseling van M.G. motorgeronk en Engelse granaten. Of zijn het Duitsers, die vanuit Tilburg schieten? Ze barsten nu en dan nog in alle felheid uiteen.

Tegen de middag wordt het stil. Alleen motorgeronk der tanks en M.G.-vuur op betrekkelijk verre afstand blijft voortduren. We luisteren er met wellust naar, maar tot onze spijt zien we niets door de dikke mist. Dan komt totaal onverwachts het bericht dat er geen Duitsers meer op de Beekse baan zijn.

Drie uur. De eerste Engelsen zijn in het dorp gezien.

Kwart over drie. Drie Engelse gewonden zullen bij ons gebracht worden. Een koortsachtige blijdschap pakt ons snel aan. Snel worden enkele bedden klaar gemaakt.

Het straatbeeld is in een oogwenk geheel veranderd. De straten staan vol met blij-pratende mensen in een stemming als op surprise-avond

Direct rijdt al weer een boerenkar met een zwaar paard ervoor over de weg en een man op een fiets met goede banden rijdt vrolijk zwaaiend voorbij.

4.15 uur. Dr. Aussems komt op een bijna nieuwe fiets aanrijden. Het zal nog wel een hele poos duren voor de Engelsen komen. Er zijn er vijf verongelukt in een mijnenveld aan de Hoge Vonder bij de Poppelseweg. Vele mensen staan in de buurt en zelfs in ondermijnd gebied, ondanks de waarschuwingen van de Engelsen.

Plotseling gaat op straat een luid gejuich op. We stormen naar buiten en komen nog juist te laat om de eerste Engelse motors voorbij te zien snorren. De trottoirs staan volgepropt met mensen. Oranje en de Nederl ndse driekleur verschijnen overal. Enkele minuten later horen we weer motorgeluid en weer juicht de hele massa, maar tevergeefs wachten we op de tanks etc. Maar niet lang, eenkwartier later genieten we voor het eerst van het schouwspel, waar we 4 september al zo vast op gerekend hadden; de eerste Engel-

se gevechtswagens bogen om de hoek van de Bergstraat het dorp in.

Dat was een vreugde! Het hart bonsde in je keel, toen de eerste tanks voorbij raasden. Velen moesten hun tranen met moeite terugdringen. Doodsbleek van ontroering, maar schreeuwend en juichend zwaaide het volk zijn bevrijders toe. Indrukwekkend was dit oorlogmateriaal, geweldige wagens, enorme tanks, prachtige uitrusting. Wat een verschil met de treurige processie, die we de laatste maanden van de Duitsers gewoon waren: boerenwagens met gestolen vee, handwagens, fietsen zonder banden, zelfs kinderwagens en afgenomen speelgoed wagentjes. We komen niet uitgekeken en roepen de soldaten toe en spreken ze aan als hun wagens stilstaan.

Het blijkt 't 2e Engelse leger te zijn, dat bij Eindhoven is doorgestoten en nu van Nijmegen naar Turnhout en vandaar naar het noorden is opgerukt.

De jeugd klimt op de wagens, er worden goede gave uitgedeeld. Ten laatste wordt het donker en we gaan stilaan naar huis. Tien minuten later wordt er geroepen: "Er komen twee Tommies." De hoofdverpleegster heeft buiten beslag gelegd op twee leden van het geallieerde leger en hen naar binnen getrouwd om de zieken en gewonden te bezoeken. Onder luid gejuich worden ze naar de kelder gevoerd, waar ze vriendelijk iedere zieke de hand reiken en goedig wat gekheid verkopen. De kelder stroomt onmiddellijk vol volk en het wordt er erg benauwd. De Tommies worden uitgenodigd op de koffie. Onder het zingen van het Engelse volkslied en allerlei andere liedjes, die men zich herinnert, worden ze naar de recreatiezaal van de fraters gebracht. De een is een Schot, die bijna onverstaanbaar spreekt, de ander een Engelsman, die, als je goed luistert, wel te verstaan is. Welk een verschil toen de Duitsers hier in huis kwamen. Iedereen verstaat Engels en iedereen spreekt Engels!!! Duits verstond of sprak niemand(??)

Buiten op de stoep staat een troep volk, die vraagt om de Tommies te mogen zien. Met moeite kunnen we ze buiten houden. Na een half uur moeten de Tommies terug naar de troep. We brengen ze met enkele mensen weg. Vele mensen sluiten zich bij ons aan en het wordt een hele processie door de donkere regenavond.

Later op de avond roken we een goede sigaar van de rector,

afgewisseld met een geurige Engelse sigaret en volop genietend van het gevoel vrij te zijn.

Zal dit het einde zijn van deze oorlogskroniek?

Zaterdag 28 oktober

De nacht was heerlijk rustig, vergeleken met wat we de laatste weken gewend waren. Gisteravond regende het en begon het te stormen. Nu is het weer, mooi weer.

Onafzienbare rijen tanks trekken sinds de vroege morgen door het dorp naar Tilburg. De straten zijn vol volk.

De ordedienst, het orgaan van het militaire gezag in Nederland voor Goirle, vestigt zich bij ons en houdt zitting.

Ieder, die de gemeente wil verlaten moet een verlofbriefje halen en men kan ook inlichtingen verkrijgen over de nieuwe toestand. Dr. Aussems en Frans Smulders zijn de commandanten.

Héél het dorp is één groot feest. Alles is versierd met vlaggen en spandoeken. Er is bijna geen mens meer thuis. Het volk juicht de troepen onvermoeibaar toe en komt niet uitgekeken op het schitterende machtvertoon van onze bondgenoten. Nu en dan rijden jongens van de Irenebrigade voorbij en wij horen ons uit Engelse wagens toeroepen: "Hallo, fraters." Een grote golf van sensatie en waarlijk woeste geestdrift verspreid zich onder het volk.

De Tommies lenen zich goed voor al die uitingen van vreude en dankbaarheid van het volk en tonen zich uiterst sympathiek.

Als we 's avonds naar huis gaan, horen we nog kanonvuur tamelijk dichtbij en we zien het vuur flitsen in de richting van Dongen. Maar de radio beweert, dat de Engelsen doorgestoten zijn tot op 16 km van Keizersveer. Dit stelt gerust en we kunnen rustig gaan slapen.

De Goirlese bevolking had 23 onrustige nachten en een groot gedeelte van de dagen in kelders en schuilplaatsen doorgebracht. Een en twintig doden en vele gewonden waren er gevallen en + 600 huizen waren zwaar of minder zwaar beschadigd.

Zondag 29 oktober

Vannacht heeft het nog hard geknald en er zijn nog granaten gevallen aan de rand van het dorp. We denken dat het in de buurt van Rijen te doen is.

We zitten blijkbaar nog aan de rand van het oorlogsgeweld, maar gelukkig aan de andere kant. Deze morgen is er weer begonnen met het regelmatig volgen van de dagorde.

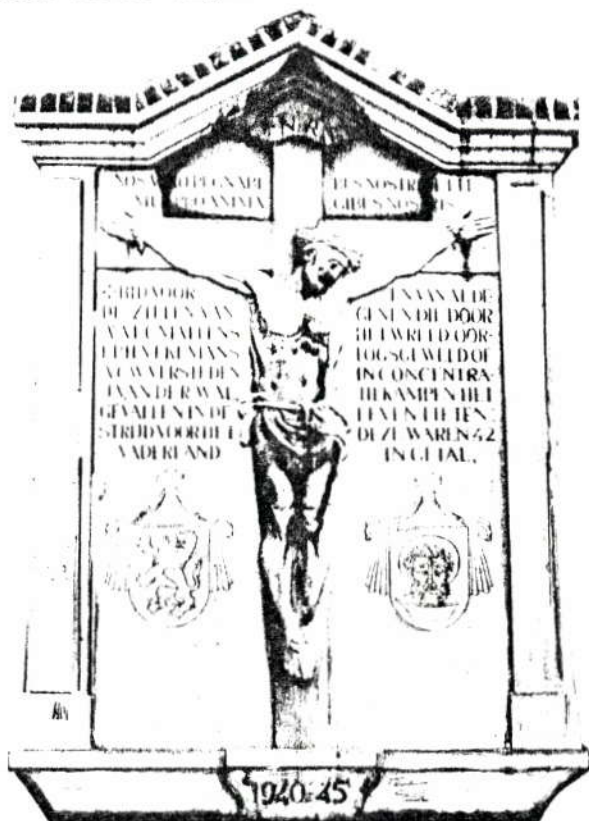
Uit: 't Dagboek van de Fraters, door Fr. Crescentius.

aangevuld met gegevens uit:

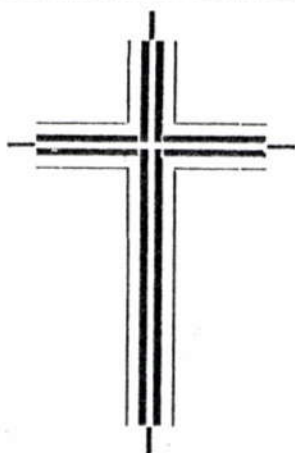
Dagboek van de oorlogsdagen in Goirle door een gemeenteambtenaar en

Den Bevrijding van Goirle, door J.C.G.W Coenen en P.N. Kamphus.

verzameld door Jozef Wijdemans.

Monument oorlogsslachtoffers Goirle.

Dit zegt de Heer: „Ik heb slechts gedachten van vrede en beoog geen droefheid”. Jer. XXIX, 11.

Jan v. Ervan, echtgenoot v. Anna v. Opstal, 43 jaar.

Cornelis Elissen, echtg. v. Adr. Trommelen, 37 jaar.

Antonius Gillis, echtg. v. Maria Meeuwesen, 40 jaar.

Henricus Mertens, echtgenoot van Louisa Verhoeven, 50 jaar.

Wij bouwden aan ons huis met lust
En droegen zorg voor vrouw en kind.
Waarom zo vroeg van huis en haard
gerukt?

Wij werden meer door God bemind.

Joseph Vekemans, wedn. van Idalia Sas, oud 53 jaar.

Wie kent 't waarom van 's Heeren wegen?
Zijn doel is duister, maar wij weten.
Dat God verkeert in eeuwige tegen
Wat wij op aard verschrikking heten.

Jan Couwenberg, oud 33 jaar.

Kees v. d. Pol, oud 24 jaar.

Wij meenden wel het leven op te bouwen
In jonge kracht en jeugdige vuur.
Maar kort was 't lied en snel ten eind

[gezongen:
't Wordt voortgezet in 't eeuwig uur.

Ria v. Laarhoven, oud 6 jaar.

Willem Hendriks, oud 11 maanden.

Josephine Eysermans, oud 15 jaar.

Corry v. d. Pol, oud 10 jaar.

„Laat de kinderen tot mij komen”
Hard voor d'ouders was dit lieflijk woord.
Ria, Mientje, Kees en Tina,
Willem, Corry, Josephien
Hebben blij zijn lieder oep gehoord.
Hebben Jezus nu gezien.

IN MEMORIAM

Gedenk in uw heilige Missen en gebeden de zielen van hen die in de oorlogsdagen van October 1944 in Goirle door God werden opgeroepen in de eeuwigheid.

„De Heer geef hun de eeuwige rust, en het eeuwige licht verlichte hen opdat zij rusten in vrede”.

Anna van Beek, oud 36 jaar.

Haar leven was rijp voor God:
Bened Hem niet deez' schone vrucht:
De leeuwrik zoekt gestaag omhoog
En vlucht naar reiner licht.

Cath. v. d. Pol, echtgenote v. Adr. Hendriks, 36 jaar.

Anna v. Bostel, echtg. v. Adr. v. Laarhoven, 42 jaar.

Christina Jansen, echtg. v. J.B. Tegelaars, 27 jaar.

Hendrina Broek, echtgenote v. Jan Aarts, 53 jaar.

Och, moeders zijn geliefd bij God:
Zij geven 't rijkste van haar leven
Gaf God haar nu reeds niet de kroon
Voor wat zij bij haar leven deden?

Frans v. Nuunen, echtg. v. Hendr. Putmans, 36 jaar.

Hendrika Putmans, echtg. v. Fr. v. Nuunen, 34 jaar.

Mientje v. Nuunen, oud 5 j.

Kees v. Nuunen, oud 3 jaar / de kinderen

Tina v. Nuunen, oud 4 mnd. \

De dood sloeg fel en wreed zo 't scheen:
In een slag was ons leven heen.

Maar wij geloven in Gods Woord:
Wij zetten 't leven schoner voort.

Catharina Otten, echtg. v. Ernest Glock, oud 37 jaar.

Eerst pas vereend dwong d'oorlog ons
te scheiden:
Och, ween niet: d'aardse vreugd is
wel ten eind,
Maar God schenkt eeuwige vreugd
voor tijdelijk lijden.

Terwijl wij allen de dag der bevrijding met vurig verlangen tegemoet zagen, vroeg God op het ultieme moment 22 der onzen als prijs voor de vrede en de vrijheid: maanen in de kracht van hun leven: vaders in de zorg voor hun gezin, één als slacht offer van zijn plicht; zorgzame moeders weggerukt van hun lieve kleinen; jonge mannen kijkend naar een schone toekomst; een ouder meisje, voorbeeld van vroomheid en naastliefde; zeven onschuldige kinderen. Vraag niet waarom God zulke droefvige dingen toelaat. Gods „waarom” is Zijn goddelijke wijsheid, Voorzichtigheid en liefde. „Uw gedachten zijn niet mijn gedachten”, zegt God, „en uw wegen zijn niet de mijne.” Moge de dood van deze rechtvaardigen ons allen stemmen tot grotere levensernst en zuiverder gerichtheid op God.

Diepbedroefde families, God heeft U geslagen, en voor velen van U was de slag allerzwaarst en het verlies bijna onherstelbaar; God weet echter ook te balsemen. Bulgt als Maria onder het kruis met berusting onder dit leed. Bidt, wij allen bidden met U mede.

Mijn Jezus, barmhartigheid. (300 dagen afl.)
Alles komt van God - En God is goed!

VERVALLEN GLORIE

D'r stao in de buurt van de Nuuwkerksche haai
'n Wrakkige roestige tank
Die daor is gestraand in 't Orlogslawaai
Deur 'n gaopende wond in de flank
Hij kwaam ter victorie, mee helden bemaand
van Cherbourg veur ons om te wreken
Verdreef onze vijanden, stormenderhaand
Tot ... hier in de haai ... blèèf ie steken.

Hij kròòp langs de wegen, deur slooi en deur heg'
die naauw vort zò roestige tank
en niks hield 'm tegen, of stond in den weg
want hij ging gewoon zennen gank
Hij kròòp deur de linies mee dond'rend geknal
En kon elke tegenstaand breken.
Hij ogstte victorie en roem overal!
Tot ... hier in de haai ... blèèf ie steken.

'n Pantsersvust smoorde z'n vurig geblaf
Negeerde die roemvolle tank
Hij werd veur die mannen daorbinnen 'n graf
Z'n huid werd deurboord as 'n plaank
Hij gaaf wèt ie kon, veur onz' vrijheid en recht
Mar naauw blèèf ie toch in gebreke
Hij was sup'rieur nog, in ieder gevecht
Tot ... hier in de haai ... blèèf ie steken.

Naauw staot ie vergeten, verlaoten, berooid
As 'n wrakkige, roestige tank
Verzakt in de modder, en half omgegooid
Zò zielig en hopeloos mank
D'n orlog trok verder, ons dreven veurbij
En niemand kèék nor z'n gebreken
'n Streep deur z'n nummer, 'n kruske d'rbij
Want hier ... in de haai ... bléèf ie steken.

Het is in de wereld mee alles gesteld
Net as mee die roestige tank
Zòò worde vereerd, en zòò nimmer geteld
Besport soms, zòò is 's werelds dank
Wè naauw imponeert, en vol kraacht is en moed
Dè is al zòò dikkels gebleken
Is mergen vervallen, verdwenen veur goed
Want ... dan zòò ineens ... blijvet steken.

Tekst : Jan van Ostade

EEN BEGRAFENIS ONDER MOEILIJKE OMSTANDIGHEDEN

Het volgende verhaal speelde zich af op het landgoed Gorp. Begin oktober 1944 kwam dat landgoed in de vuurlijn te liggen en wisselde nog al eens een keer van eigenaar; dan was het in Engelse handen en kwam kort daarna weer in het bezit van de Duitsers. Tijdens deze periode werd de bevolking op bevel van hogerhand geëvacueerd, daar de situatie te gevaarlijk werd.

Ook de familie Paulissen, die in een van de boerderijtjes woonde, moest have en goed verlaten om elders een goed heenkomen te zoeken.

Die familie Paulissen bestond uit twee broers, Toon en Kees, en hun huishoudster, Anneke. Tijdens deze periode sloeg het noodlot bij deze familie nog eens extra toe. Een van de broers, namelijk Kees, kwam te overlijden en lag in de kelder op een geïnproviseerd bed. Van begraven was geen sprake; niemand durfde zijn leven te wagen onder een regen van granaten.

Enkele dagen later ging de oude Fons van Iersel zich met de zaak bemoeien. Fons was een zwager van de overledene en woonde op de Poppelseweg in café 'Rust en Lust'.

Hij ging daarvoor naar Harrie van Erven, die in die tijd de leiding had van de begrafenisonderneming 'De laatste eer'. Fons vertelde aan Harrie wat er op Gorp met zijn zwager was gebeurd en hij wilde dat het lijk daar zo vlug mogelijk weggehaald zou worden om het op het kerkhof te begraven. Harrie was met deze opdracht niet in het minst vereerd. Integendeel. Hij zei: "Luister eens, Fons, ik heb al een paar weken geprobeerd mijne kop erop te houden en ik ben van plan om hem er daar ook niet af te laten schieten. Nee, dat doe ik niet".

Fons was daarna weggegaan en vervoegde zich bij de Duitse instantie in Goirle. Hier had hij meer succes. Deze beloofde hem dat de Duitse Ehrendienst het lijk op Gorp zou begraven en dan kon hij naderhand als de tijden weer wat rustiger waren, opgegraven worden voor de definitieve begrafenis.

Enige tijd later, de bevrijding was al een feit, ging Fons alleen naar Gorp om poolshoogte te nemen. Tot zijn grote ontsteltenis vond hij het lijk nog in de kelder.

Daarna ging Fons weer naar Harrie van Erven met de boodschap dat er nu echt iets moest gebeuren. Harrie voelde er echter weinig voor, want er waren die dagen al zoveel ongelukken gebeurd. Harrie ging naar de commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten, naar de O.D. en de mijnoprui-mingsdienst voor hulp, maar overal kreeg hij het antwoord dat dat hun werk niet was.

Op het laatst ging de heer van Overbeek, directeur van de verzekeringsmaatschappij 'Johan de Wit' zich ermee bemoeien en Harrie kon er niet meer onderuit.

Hij vroeg nu twee vrijwilligers, maar niemand leende zich voor dit karwei. Tenslotte meldden zich twee oudere mensen: de oude heer Eikholt en Drik van Erven.

Daags daarna ging het drietal op pad met een EHBO-wagentje met daarop een lege kist. Fons zou ook meegaan en hij zei: "Ik zal wel voorop lopen, want ik ben toch al oud en als ik de lucht invlieg, kunnen jullie nog terug gaan.

De tocht nam enkele uren in beslag en ieder geluid, als het wegspringen van een haas, joeg hen de stuipen op het lijf. Eindelijk was het zover. Maar in de kelder aangekomen waren ze nog niet gerust. Ze hadden wel eens gehoord dat de Duitsers soms springstof aan een lijk vastmaakten. Daarom werd een stuk touw aan het laken gebonden om dan het laken met het lijk weg te trekken. Er gebeurde niets, dus werd het lijk gekist, op het wagentje geplaatst en de terugtocht werd aanvaard.

De hele tocht had zeven uren in beslag genomen.

Harrie van Erven vertelde mij dit verhaal enkele jaren voor zijn dood.

C. Santegoets.

NEERGESTORTE VLIEGTUIGEN IN GOIRLE IN DE OORLOG

1. Op 30 november 1943 stortte nabij het landgoed Gorp en Rooverf, waarschijnlijk, een Engelse jager neer. Het toestel boorde zich in de Ley en verdween geheel onder water. Van eventuele overlevenden is niets bekend.
2. Op 23 april 1944 stortte een vliegtuig, type Halifax, brandend neer op Huize 'Ter Loo' op het Abcovens Dijkje. Van de zeven koppige bemanning vonden er zes de dood.
3. op 25 mei 1944 was het wederom een halifax, die neerstortte nabij het 'Riels Hoefke'. Hierbij vonden van de acht bemanningsleden er zeven de dood.
4. vlak voor de bevrijding in oktober 1944 stortte een jachtvliegtuig neer tussen de frontlinies.

J.C.J. Hoogendoorn.

MILITIARE GRAVEN IN GOIRLE

Buiten de bemanning van de vliegtuigen die in 1944 in Goirle neerstortten, met totaal 13 doden, zijn hier nog meer militairen gesneuveld en begraven.

Hier volgt een kort overzicht:

Aan geallieerde zijde vonden 50 militairen de dood;

Hieronder waren Engelsen, Canadezen en Polen.

Verschillenden zijn er overleden in het Fratershuis, dat in die tijd was ingericht als Canadees hospitaal.

Op 1 april 1945 is daar de laatste militair overleden.

Het was Sgt. J.T. Sharman van het 2829 Regt. RAF.

Van deze militairen zijn er 21 herbegraven op het Canadian War Cemetery in Bergen op Zoom.

10 Stoffelijke resten zijn nog naar België overgebracht, naar het Militair Kerkhof van Leopoldsburg bij Hasselt.

Aan Duitse zijde 73 militairen, van wie de meesten onbekend zijn gebleven. Ze werden in Goirle begraven, maar zijn later allemaal overgebracht naar het Duitse kerkhof in IJsselstein in Noord-Limburg.

De volledige lijst ligt op de tentoonstelling ter inzage.

J.B. Santegoets.

MOGEN WIJ ONS EVEN VOORSTELLEN

ONZE NAAM IS:

efficiënt
mabra

assurantiën bv

WAT KUNNEN WIJ VOOR U DOEN ?

WIJ BRENGEN DESGEWENST:

- * ORDE OP ZAKEN VAN UW VERZEKERINGSPAKKET en
- * VERSTREKKEN VRIJBLIJVENDE ADVIEZEN m.b.t.

- * ALLE VERZEKERINGEN
- * BELASTINGZAKEN
- * FISCAAL JURIDISCHE ZAKEN
- * 1e EN 2e HYPOTHEKEN
- * FINANCIERINGEN
- * PERSOONLIJKE LENINGEN
- * CONTINU CREDIETEN

ONZE ERVARING OP HET ASSURANTIEGEBIED STAAT GARANT
VOOR DE JUISTE ADVIEZEN EN BEGELEIDING.

UIT DE GROTE GROEP VAN VERZEKERAARS HEBBEN WIJ ALS ONAFHANKELIJK
ASSURANTIE-ADVISEUR EEN BEWUSTE KEUZE GEMAAKT VOOR HET ONDERBRENGEN
VAN ALLE SOORTEN VERZEKERINGEN.

De Dieze 73
5052 TN Goirle
Telefoon 013-342183
341791

lid

NBVA

garantie
voor
zekerheid

Dhr. A.M. Brock,
Abcovenseweg 23,
5051 PT Goirle.